

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

Erol KARAYİĞİT'in

Yüksek Lisans Tezi

Savunma Sınavı

Sınav Tarihi : 18/08/2022

Sınav Yeri : <https://ss1.gumushane.edu.tr/b/cih-kr6-ax7-qgl>

Saat: 14.00

Sınav Jürisi :

Doç. Dr.: Cihangir KIZILÖZEN (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi: Mustafa Levent YENER

Dr. Öğr. Üyesi: Mesut KÜRÜM

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ'NDE GEÇEN İNSAN YAPIMI NESNE ADLARI

Bir ulusun hayat şekli, inancı, dünya görüşü, var olma ve yaşamını devam ettirme mücadelesi dilin kavramlarına yansımaktadır. İslamiyet öncesi ve İslami kültürün bir arada yaşadığı, kültürel değişimin geniş zaman diliminde gerçekleştiği ortamda Türkçe de toplumun yaşayışına, kültürüne ait nesnelere üretmesi ve adlandırması için Türk insanına geniş bir olanak sağlamıştır. Bu çalışmada Türk dili, edebiyatı ve kültürünün başyapıtları arasında yer alan, birçok yönüyle araştırmacılara ilham kaynağı olan Dede Korkut Hikâyeleri'nde geçen insan yapımı Türkçe nesne adları söz varlığı incelenmiştir. Dede Korkut Kitabı'nda geçen insan eliyle üretilen nesnelere verilen adlardan yola çıkarak bir taraftan kültürel gelişmeleri izlemek bir taraftan da Türkçenin anlatım olanaklarını göstermek hedeflenmiştir.

Bu çalışmada Dede Korkut Kitabı Dresden ve Vatikan nüshasında geçen 153 adet Türkçe insan yapımı nesne adı incelenmiştir. Bu adlardan 72 tanesinin kökeni Eski Türkçe metinlerde tespit edilmiştir. Elde edilen nesne adlarından 139 tanesinin de tarihi Türk lehçelerine ait eser ve sözlüklerde geçtiği saptanmıştır. Ayrıca Dede Korkut Kitabı'nda tespit edilen 153 nesne adından 135'inin Türkiye Türkçesi ve ağızlarda kullanıldığı tespit edilirken 18'inin kullanımdan kalktığı görülmüştür. Türkiye Türkçesinde ve ağızlarda kullanımını sürdüren sözcüklerden 10'unun anlam değişikliğine uğradığı, 125'inin ise Dede Korkut Kitabı'ndaki anlamıyla yaşadığı görülmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Erol KARAYİĞİT, ortaöğrenimini Ordu'nun Çaybaşı ilçesinde tamamladı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2011 yılında mezun oldu. 2020 yılında Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir. Erol KARAYİĞİT, 2013'te Giresun Tirebolu Şehit Yunus Yılmaz Anadolu İmam Hatip Lisesine Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak atandı. 2013'ten bu yana aynı kurumda görev yapmaktadır.